

25. 8. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Spotřebitel a námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy

Posouzení otázky dobrých mravů Ústavní soud zpravidla ponechává zcela obecným soudům a do jejich úvah a následných rozhodnutí nezasahuje. V tomto případě však učinil výjimku, když svým nálezením sp. zn. III. ÚS 2552/18 ze dne 16. června 2020 vyhověl ústavní stížnosti a zrušil usnesení Nejvyššího soudu a rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové-pobočky v Pardubicích, neboť jimi byla porušena práva stěžovatelky na soudní ochranu a spravedlivý proces garantovaná v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Stěžovatelka se v řízení před obecnými soudy domáhala po pojišťovně (Kooprativa pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group) zaplacení částky cca 350 000 Kč. Stěžovatelka se podpisem smlouvy o poskytnutí úvěru stala pojištěnou u Pojišťovny České spořitelny pro případ invalidity, když jako pojištěná přistoupila k Rámcové pojistné smlouvě z prosince 2009, uzavřené mezi vedlejší účastnicí jako pojistitelem a stavební spořitelnou jako pojistníkem. Rozhodnutím Okresní správy sociálního zabezpečení pak byla v březnu 2011 uznána invalidní v rozsahu III. stupně.

Zaplacení předmětné částky se stěžovatelka nejprve v roce 2012 domáhala z titulu výplaty pojistného plnění. Po dlouhém a neúspěšném jednání s pojišťovnou se obrátila na soud. Soudy nejprve vyhověly (okresní soud), ale k odvolání pojišťovny žalobu zamítly (krajský soud), neboť dospěly k závěru, že oprávněnou k podání žaloby není stěžovatelka, ale stavební spořitelna. Stěžovatelka se tedy na soudy obrátila žalobou o náhradu vzniklé škody. Soudy po různých rozhodnutích její nárok nakonec uznaly, ale pouze co do částky 53 136 Kč. Ve zbytku, tedy co do částky téměř 300 000 Kč, byla žaloba zamítnuta, neboť ke dni podání žaloby v této věci byl již žalovaný nárok promlčen z důvodu uplynutí dvouleté subjektivní promlčení doby pro uplatnění práva na náhradu škody a pojišťovna námitku promlčení v řízení uplatnila. Argumentaci, že v tomto případě jde ze strany pojišťovny o jednání v rozporu s dobrými mravy, soudy (krajský a nejvyšší) odmítly akceptovat.

Stěžovatelka se poté obrátila na Ústavní soud a ten shledal ústavní stížnost důvodnou.

Své rozhodnutí krajský soud založil mimo jiné na argumentu, že rozpor s dobrými mravy nelze v dané věci dovozovat pouze z postavení stěžovatelky jako spotřebitele. S tím lze souhlasit. Není však možné odhlížet od všech dalších okolností, které byly s takovým postavením stěžovatelky v konkrétním případě spojeny.

Východiskem ochrany plynoucí ze spotřebitelského práva je ze své podstaty fakticky nerovné postavení spotřebitele vůči podnikateli. Pokud jedna strana může těžit ze svých profesionálních zkušeností, odborných znalostí, lepší informovanosti o právu či ze snazší dostupnosti právních služeb, zatímco druhá strana takovými výhodami nedisponuje, je výchozí pozice obou stran nevyvážená a jejich rovné postavení pouze formální. K dosažení skutečné rovnováhy je tak nutné vzájemné vztahy právně vyvažovat.

Právě uvedené se musí nutně uplatnit též v oblasti poskytování úvěrů, resp. pojištění těchto úvěrů dle rámcových pojistných smluv. I zde má pojistitel coby podnikatel profesionál obvykle výraznou

objektivní převahu nad spotřebitelem, jehož orientace v právu i finanční možnosti jsou nutně nižší, přičemž tuto nerovnost by soudy při svém rozhodování měly minimálně zohlednit, případně s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem daného případu dále korigovat. Vzhledem k tomu, že vedlejší účastnice je významným subjektem dlouhodobě působícím na trhu pojištění, byla stěžovatelka jako spotřebitelka v postavení slabší smluvní strany, v důsledku čehož měla požívat zvýšené ochrany (navíc za situace, kdy se rozhodnutí o náhradě škody mohlo v její majetkové sféře projevit nikoliv nepodstatným způsobem).

Obecné soudy podle názoru Ústavního soudu dostatečně nezohlednily právní a faktickou problematičnost postavení stěžovatelky, které za situace, kdy pojišťovna navzdory rozhodnutí o uznání invalidity odmítla pojistné plnění poskytnout, nezbylo, než nesplacené zůstatky úvěrů stavební spořitelně doplatit ze svých prostředků. Teprve po vyjasnění otázky aktivní legitimace k podání žaloby (po poučení krajským soudem) se stěžovatelka mohla dané finanční částky domáhat žalobou na náhradu škody.

Minimálně část promlčecí doby nutně připadá na vrub toho, že pojišťovna stěžovatelce výše uvedeným způsobem po nikoliv zanedbatelnou dobu zdůvodňovala, že nárok na výplatu pojistného plnění vůbec vzniknout nemohl, čemuž však soudy následně nepřisvědčily, a naopak potvrdily nárok stěžovatelky. Jakkoliv lze chápat nezbytnou míru opatrnosti pojišťovny při šetření pojistných událostí, je třeba v daném kontextu poznamenat, že při splnění nezbytných podmínek by měl být proces poskytnutí pojistného plnění pro spotřebitele předvídatelný, transparentní, rychlý a ve své podstatě velmi jednoduchý, zatímco stěžovatelka se náhrady škody (představující ekvivalent původního pojistného plnění) domohla až po několikaletém soudním řízení a v důsledku vznesené námítky promlčení pouze v omezené míře.

Dle přesvědčení Ústavního soudu jsou tyto skutečnosti pro posouzení rozpornosti námítky promlčení s dobrými mravy zásadní, krajský soud a Nejvyšší soud je však v dostatečné míře nezohlednily. Za dané situace Ústavní soud nemůže souhlasit se závěrem, že by bylo spravedlivé, aby se pojišťovna námítkou promlčení zprostita povinnosti nahradit škodu, která stěžovatelce dle závěrů obecných soudů vznikla, když je navíc zřejmé, že následek promlčení představuje vůči stěžovatelce nepřiměřeně tvrdý postih ve srovnání s povinností vedlejší účastnice nahradit způsobenou škodu a s důvody, pro které stěžovatelka své právo včas neuplatnila.

Úplné znění nálezu je k dispozici [zde](#).

JUDr. Tomáš Lichovník,
soudce Ústavního soudu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)

- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení – nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)